

گنج‌خیزترین غار ایران برای گردشگری#۴۷؛ جاهای دیدنی اطراف غار کلماکره

کشور ایران مملو از تپه‌های باستانی و سایت‌های تاریخی است که قدمتی به اندازه عمر بشر دارند. غار کلماکره یکی از جاهای دیدنی استان لرستان در پل دختر و یکی از پر رمز و رازترین غارهای تاریخی و طبیعی ایران است.

به گزارش سایت خبری پرسون، کشور ایران مملو از تپه‌های باستانی و سایت‌های تاریخی است که قدمتی به اندازه عمر بشر دارند. غار کلماکره یکی از جاهای دیدنی استان لرستان در پل دختر و یکی از پر رمز و رازترین غارهای تاریخی و طبیعی ایران است. در مورد این غار که مدفن ششمین گنجینه بزرگ جهان بوده است، داستان‌های بسیار جالبی وجود دارد. در ادامه به ماجرای کشف غار، قدمت و آثار باستانی آن خواهیم پرداخت.

غار کلماکره کجاست؟

آدرس: استان لرستان، شهرستان پلدختر، روستای طاق ملک حسین

غار کلماکره از جاذبه‌های گردشگری پلدختر است و در نزدیکی روستایی به نام طاق ملک حسین، در شرق یکی از آخرین دره‌های صخره‌ای کوه آهکی مله قرار دارد. به علت اینکه پیشانی غار حدود ۱/۵ متر پایین‌تر از دهانه آن است، غار برای مدت‌های طولانی از نظرها پنهان بود. درباره محل این غار اختلاف نظرهایی وجود دارد؛ چراکه اهالی پلدختر آن را در حوزه شهر خود می‌دانند و از سوی دیگر مردم رومشکان نیز آن را از متعلقات به خود به‌شمار می‌آورند؛ اما در تقسیم‌بندی‌های رسمی، این غار در حوزه شهرستان پلدختر ثبت شده است.

غار کلماکره در ۲۲ مرداد سال ۱۳۸۴ با شماره ۱۳۱۱۹ در ردیف آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

مسیر دسترسی به غار کلماکره

برای رسیدن به غار کلماکره باید بخشی از مسیر را با ماشین و بخشی را پیاده طی کنید. از مسیر پلدختر و از جاده‌ای که در حاشیه شمالی رودخانه کشکان واقع شده است، حدود ۱۲ کیلومتر را به سمت روستای دره‌باغ بروید و بقیه مسیر کوهستانی را تا دهانه غار پیاده‌روی کنید. دهانه غار به سمت غرب است. برای رسیدن به غار کلماکره باید با طناب از دره‌ای که حدود ۱۰۰ متر عمق دارد، فرودی ۱۰ متری انجام دهید.

تاریخچه غار کلماکره

داستان غار کلماکره از ابتدا تا انتها پر از رمز و راز است و روایت‌های مختلفی درباره آن وجود دارد. قدمت این غار به حدود ۲,۷۰۰ سال پیش بازمی‌گردد و برخی معتقدند که این مکان، مدفن ثروت پادشاهان ساسانی بوده و یکی از مهم‌ترین خزائن حکومت‌های ایران باستان مثل هخامنشیان و ساسانیان در این غار نگهداری می‌شده است. عده‌ای دیگر این غار را مربوط به دوران نوسنگی و ماقبل هخامنشیان می‌دانند و می‌گویند که این گنجینه، میراث یا هدایای پادشاهان متعدد است.

در هر صورت، یکی از روایت‌ها درباره گنجینه غار کلماکره این است که پس از تصرف بابل و بین‌النهرین توسط کوروش کبیر، تمام خزائن معابد بابل از شوش به این غار منتقل شدند. روایت دیگری نیز می‌گوید که این گنجینه در زمان حمله اسکندر به ایران به کوه‌های پلدختر منتقل شد و چهار نگهبان برای محافظت از آن انتخاب شدند. این چهار نگهبان به مرگ طبیعی از دنیا رفتند و هرکدام نفر قبل از خود را دفن کرده است. در زمان کشف غار در سال‌های گذشته، بقایای اسکلت‌های این نگهبانان پیدا شد. یکی از باستان‌شناسانی که مدتی را در غار کلماکره به اکتشاف گذرانده است، عقیده دارد که محوطه خاکی اول غار، گورستانی محسوب می‌شود که ۱۲ تدفین در آن انجام شده است.

در سال‌های اخیر، پژوهشگری ایرانی به نام «رسول بشاش» با انجام مطالعاتی روی کتیبه‌های اشیای مربوط به غار، موفق به کشف نام یک خانواده سلطنتی مربوط به یک سرزمین ناشناخته شد. گویا آثار بارزش موجود در غار به سرزمین ساماتی (ساماتوره) تعلق دارد که بنیان‌گذار آن پادشاهی به نام «آمیریش»، فرزند «دابالا» است. این سلسله محلی دارای ثروتی بسیار زیاد بود و در دوره عیلامی نو، بر سرزمین کوچکی در جنوب لرستان فرمانروایی می‌کرد. هنگام زوال حکومت عیلام و قدرت گرفتن تدریجی امپراتوری هخامنشی، بخشی از گنجینه سلطنتی این سلسله در غار کلماکره نگهداری می‌شده است؛ با این وجود، عده‌ای از باستان‌شناسان معتقدند که این گنجینه به پادشاهی خاصی تعلق ندارد. برخی دیگر هم بر این باورند که ظروف نقره‌ای کشف‌شده، احتمالاً از غنائمی است که کاسیان (ساکنان اصلی لرستان) از یغماگران و سپاهیان آنتی‌گون (از سرداران اسکندر مقدونی) پس گرفته‌اند.

کلماکره (Kalmakareh) از سه کلمه «کل»، «ما» و «کره» تشکیل شده است. «کل» در گویش لری نوعی حیوان حلال‌گوشت کوهی با شاخ‌های کم‌ان رو به بالا یا همان نرینه بز کوهی است. «ما» یا «مان» به معنای مأوا و مکان استقرار و «کره» نیز نوعی درخت مشابه انجیر با میوه‌های نامرغوب و غیرخوراکی است که در بدو ورودی غار قرار داشت. این درخت تا سال ۷۴ بر دهانه غار و دیده می‌شد؛ اما بعد از آن توسط حفاران غیرمجاز برای تهیه آتش قطع شد و در حال حاضر وجود ندارد. پس به‌طور کلی، کلماکره به معنای مأوای کل و درخت انجیر است که در واقع مشخصات غار را ارائه می‌دهد.

کشف غار کلماکره

درباره چگونگی کشف غار کلماکره حرف و حدیث‌های بسیاری وجود دارد. در سال ۱۳۶۸، شکارچی یا چوپانی محلی به نام «عزیز کلماکره‌ای» در تعقیب بز کوهی این غار را کشف می‌کند. وی مشاهده می‌کند که بز کوهی چندبار داخل این غار می‌رود و از آن خارج می‌شود. در اولین بازدید از غار، این مرد سکه‌ای قدیمی پیدا می‌کند و پس از نشان دادن این سکه به یک فروشنده عتیقه به ارزش غار پی می‌برد. وی دفعات بعد مجهزتر وارد غار شده و اشیای بیشتری پیدا می‌کند که کم‌کم آن‌ها را به فروش می‌رساند. چند سال بعد سازمان میراث فرهنگی از وجود این غار مطلع می‌شود و گروهی را برای حفاظت از غار کلماکره و گنجینه باقی‌مانده آن به محل می‌فرستد؛ اما دیگر چیز چندانی برای محافظت باقی نمانده بود؛ چراکه افراد محلی، قاچاقچیان، حفاران، دلال‌ها، مال‌خرها، دزدها و جاعلان آثار هنری، اشیای موجود در این غار را که شامل سکه و تعدادی مجسمه نقره‌ای از اشکال حیوانات و جام‌های نقره‌ای مربوط به دوران هخامنشیان و حکومت مادها است، به یغما برده‌اند.

در فیلم مستندی که به‌تازگی درباره غار کلماکره ساخته شده است، «عزیز کلماکره‌ای» داستان دیگری را می‌گوید. او نه شکارچی است و نه چوپان؛ بلکه راننده ماشین سنگینی از اهالی روستاهای اطراف است. وی می‌گوید از سال ۱۳۵۰ توسط عمویش با غار آشنا شده و بالاخره در سال ۱۳۵۷ دلش را به دریا می‌زند و بر ترس خود غلبه می‌کند و به غار می‌رود. وی پس از اینکه بار اول سکه‌ای را در ورودی غار پیدا می‌کند و آن را به یک فرد صاحب‌نظر نشان می‌دهد، مجهزتر به غار می‌رود. وی با تفنگش به سقف غار شلیک می‌کند و انبوهی از سکه‌های طلا و نقره بر سرش می‌ریزد. او که می‌داند به‌تنهایی نمی‌تواند همه غار را بگردد، پس از مدت‌ها بررسی تصمیم می‌گیرد پسرعمه‌اش را هم در راز خود شریک کند. آن‌ها در کنار ستون‌ها و سرستون‌ها و طاقچه‌ها اشیایی پیدا می‌کنند و معتقدند که حدود هشت یا نه انبار دیگر هم از عتیقه وجود داشته که آن‌ها به‌علت دستگیری، موفق به دستیابی به آن نشدند. دستگیری آنان به افشای محل غار می‌انجامد و تا سال ۱۳۶۸، غار کلماکره به‌طور کامل از اشیای باستانی تخلیه می‌شود. طبق گزارش‌ها در این مدت، روزانه ۵۰ تا ۷۰ نفر در حال تاراج غار مشاهده می‌شدند.

معماری غار کلماکره

زمین‌شناسان غار کلماکره را بیشتر مکان طبیعی می‌دانند تا تاریخی. این غار پر از پدیده‌های زیبای طبیعی و ستون‌های شگفت‌انگیز است. غار از چهار تالار نسبتاً بزرگ تشکیل شده که هرکدام دارای ستون‌های رسوبی و آویزهای شکوهمندی هستند که ارتفاع برخی از آن‌ها تا ۱۵ متر می‌رسد. استالاکتیت‌ها و استالاکمیت‌های طلایی، حوضچه‌های پرآب، دهلیزها و حفره‌ها، آبچال‌های طبیعی درون غار، ستون‌های رسوبی و سقف‌آویزهای زیبا، از جذابیت‌های این غار هستند.

مساحت کلی فضای شناخته شده غار، ۴,۳۰۰ متر و طول فضاهای متصل به هم و شناخت شده مسیر فعلی آن، حدود ۶۷۰ متر است. قسمت ورودی غار دارای فضایی به طول تقریبی ۲۰ متر و به عرض حدود هشت متر است. غار از سطح زمین ۵۵۰ متر ارتفاع دارد.

تالار اول محل نگهداری محافظان بوده است که در آن اتاقکی هم برای نگهداری به ارتفاع ۸۰ سانتی‌متر و وسعت دو متر مربع تعبیه شده بود. این اتاقک از جنس قلوه‌سنگ و ملاط گل رس و کاه بود که اکنون تخریب شده است. در این تالار استالاکمیت‌هایی نیز وجود دارند که نتیجه دخالت انسان هستند و حتی از آن‌ها نیز به‌علت تخریب، اثر چندانی باقی نمانده است. در تالار دوم خمره‌های بزرگ و کوچکی وجود داشته که به‌طرز خاصی روی ستون‌های آهکی نازک قرار گرفته بودند و احتمالاً محل نگهداری مایحتاج روزانه محسوب می‌شدند. جالب است که درباره تالار سوم و چهارم که محل اصلی نگهداری گنجینه غار بوده است، اطلاعات چندانی در گزارش‌های باستان‌شناسی وجود ندارد.

گنجینه غار کلماکره

اغلب اشیای یافت‌شده از غار کلماکره شامل پیکره‌ها، بشقاب‌ها و تکه‌های نفیس هم‌اکنون، در خارج از کشور و موزه‌هایی چون لوور، موزه بریتانیا و موزه متروپولیتن نیویورک نگهداری می‌شوند. در ایران نیز این اشیاء در موزه ایران باستان تهران و موزه قلعه فلک‌الافلاک در خرم‌آباد قرار دارند.

از اشیای یافت‌شده نفیس این غار می‌توان به کاسه‌های ماهی بادامی بسیار معروف و انواع تکه‌ها اشاره کرد. معروف‌ترین شیء پیدا شده در غار کلماکره که به آن سلطان کلماکره می‌گویند، جام شیردال است که در سال ۱۳۹۲ از سوی دولت آمریکا به ایران بازگردانده شد.

اولین اشیایی که توسط کمیته انقلاب اسلامی پلدختر کشف شد، عبارت بودند از یک نقاب طلا، ۶ گوش نقره‌ای حیوانات، ران یک بز کوهی بالدار به‌اندازه

طبیعی، دو عدد میله فلزی منحنی داس‌مانند، سه قطعه شمش نقره ذوب شده و تعدادی از قطعات جدا شده حیوانات.

دسته‌ای از اشیای یافت‌شده در غار کلماکره نقاب‌ها هستند که مربوط به نیمه نخست هزاره پیش از میلادند. این نقاب‌های طلایی که هم‌اکنون در موزه ایران باستان نگهداری می‌شوند، خبر از وجود نوعی مراسم آیینی باستانی شبیه بالماسکه در ایران می‌دهند. غیر از ظرف‌ها، جام‌ها و تکه‌ها، بیشترین اشیای نقره‌ای منسوب به غار کلماکره پیکره‌های توخالی جانوران طبیعی، اساطیری یا افسانه‌ای هستند که از آن‌ها برای افشاندن مایعات مقدس در مراسم آیینی استفاده می‌شده است. تنگ‌های نقره‌ای با برجستگی‌های بسیار زیبا، ریتون و سکه‌های طلا و نقره از دیگر اشیای هستند.

هم‌اکنون ۱۱۴ عدد از این آثار تاریخی در موزه فلک‌الافلاک خرم‌آباد نگهداری می‌شود. ۱۰۰ شیء نیز در موزه ایران باستان، دو شیء در استان ایلام و دو شیء در موزه تبریز قرار دارند. در خارج از کشور نیز ۳۰ قطعه در موزه لوور پاریس، ۳۰ قطعه در موزه متروپولیتن نیویورک، ۲ قطعه در موزه میهو کیوتو و... وجود دارند. مدیرکل سازمان میراث فرهنگی لرستان مدعی است که ۲,۳۰۰ اثر از غار کلماکره در سطح جهان پراکنده است. گفته می‌شود به‌طور کلی ۵,۰۰۰ شیء در این غار یافت شده که تنها ۱۰ درصد آن‌ها در ایران باقی مانده‌اند. همچنین یک تاجر عتیقه که سال‌ها است با باستان‌شناسی ایران درگیر است، کتابی را با عنوان «گنجینه کوه‌ها و هنر ماده» در لندن منتشر کرده و به معرفی برخی اشیای یافت شده در این غار پرداخته است.

بهترین زمان بازدید از غار کلماکره

بهترین زمان بازدید از غار کلماکره فصل بهار و تابستان است؛ گرچه فصل بهار ممکن است با سرمای هوا، باران‌های فصلی و خطر سیل همراه باشد. فصل پاییز و زمستان برای بازدید از غار کلماکره چندان مناسب نیست؛ با این حال کوهنوردان و غارپیمایان حرفه‌ای، فرصت بازدید از این منطقه را با تجهیزات کامل از دست نمی‌دهند.

نکات بازدید از غار کلماکره

بازدید از غار کلماکره نیازمند آمادگی جسمانی بالا و همراه داشتن تجهیزات کافی غارنوردی است.

از آنجا که برای ورود به غار باید فرودی ۱۰ متری انجام دهید، سفر افراد غیرحرفه‌ای یا همراه بردن کودکان به این غار توصیه نمی‌شود.

تا عمق ۱۰ متری غار نور طبیعی وجود دارد؛ اما پس از آن حتما باید چراغ قوه یا هدلایت همراه داشته باشید؛ چراکه غار در تاریکی محض فرو می‌رود.

حفری غیرمجاز در منطقه غار کلماکره، پیگردهای شدید قضایی به‌همراه خواهد داشت.

تا چند کیلومتری غار کلماکره هیچ‌گونه امکانات رفاهی و فروشگاه‌های وجود ندارد.

پوشش شبکه تلفن همراه در حوالی غار کلماکره مطلوب نیست.

بازدید از غار کلماکره رایگان است.

جاهای دیدنی اطراف غار کلماکره

تنگه هلت

آدرس: استان لرستان، شهرستان پلدختر، ۹۰ کیلومتری آزادراه زال به سمت اندیمشک

تنگه هلت که در اثر فرسایش آب طی سال‌های طولانی پدید آمده است، چهار کیلومتر طول دارد و مقصد بسیاری از تورهای گردشگری و طبیعت‌گردی محسوب می‌شود. این تنگه که در حدفاصل شهرستان پلدختر و اندیمشک واقع شده است، چشمه‌ها و آب‌های جاری را در بر گرفته است و تفریحات آبی بسیاری را به علاقه‌مندان تقدیم می‌کند.

دره خزینه

آدرس: استان لرستان، شهرستان پلدختر، بزرگراه خرم‌آباد- اندیمشک، روستای دره خزینه

به گزارش وب گاه گردشگری کجارو، دره خزینه که به گرند کانیون ایران شهرت دارد، میزبان بلندترین پل معلق ایران و خاورمیانه است که چشم‌انداز ویژه‌ای از مراتع سرسبز و دشت‌های وسیع را در کنار ژرفای دره‌ای تماشایی، در اختیار گردشگران قرار می‌دهد. دره خزینه طی میلیون‌ها سال به‌وجود

آمده است و رود سیمره از میان آن عبور می‌کند.